

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister voor Medische Zorg en Sport over de brief van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 29 september 2017 inzake uitvoering motie van het lid Ouwehand (Kamerstuk 32 793, nr. 260) over een verbod op BPA in voedselcontactmaterialen (Kamerstuk 32 793, nr. 281).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Lodders

De adjunct-griffier van de commissie,
Clemens

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Vragen en opmerkingen van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister. Zij vinden de nieuwe Europese aangepaste normen voor Bisfenol A (BPA) in voedselcontactmaterialen een stap in de goede richting. Desalniettemin zijn genoemde leden het niet eens met de Minister dat de motie in voldoende mate is uitgevoerd en streven zij alsnog naar een algeheel verbod op BPA in voedselcontactmaterialen.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben daarnaast bedenkingen bij het verzoek van de Minister aan de European Food Safety Authority (ESFA) om de «vinger aan de pols te houden» over stoffen ter vervanging van BPA die niet noodzakelijkerwijs veiliger zijn dan het niveau van migratie van BPA. Deze leden vragen of hier wat betreft toezicht ook een rol ligt voor een nationale toezichthouder zoals de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).

Vragen en opmerkingen van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de uitvoering van de motie van het lid Ouwehand over een verbod op BPA in voedselcontactmaterialen. Deze leden zien het bereikte akkoord op Europees niveau voor een sterk verlaagde hoeveelheid BPA in voedselcontactmaterialen als een stap in de goede richting. Echter, zij hebben nog verschillende zorgen over de schadelijkheid van BPA in lage dosering.

Kan de Minister uiteenzetten wat de effecten van een lage dosering BPA op de volksgezondheid zijn? Is de Minister bekend met het onderzoek uit 2012 van Vandenberg e.a. dat aantoonde dat bij hormoonverstorende stoffen, een lage dosering juist schadelijker kan zijn dan een hoge dosering?¹ Erkent de Minister dat de effecten van een kleine dosering BPA onvoorspelbaar zijn en verschillend zijn per levensfase, geslacht en gewicht van een individu? Deelt de Minister de overtuiging dat geen enkele blootstelling van BPA voor kinderen en zwangere vrouwen veilig is?

De Minister stelt dat een wettelijk verbod op BPA in Nederland onwenselijk is, omdat hiermee afgeweken wordt van de normen die in de Europese Unie zijn overeengekomen. Betekent dit dat lidstaten niet langer de autonomie hebben om met het oog op de bescherming van de volksgezondheid normen te stellen die verder gaan dan wat op Europees niveau besloten is? Wanneer wordt bekend of Frankrijk zijn verbod op BPA zal handhaven en waarvan hangt deze keuze af?

De Minister stelt in de brief dat bij het bedrijfsleven is aangedrongen op het kritisch benaderen van BPA vervangende stoffen. Kan de Minister uiteenzetten hoe hij gaat voorkomen dat BPA vervangen wordt door onveilige alternatieven? Erkent de Minister dat van andere Bisphenol stoffen eveneens bewezen is dat zij schadelijk zijn voor de gezondheid? Is de Minister bereid om zich in te zetten voor het indienen van deze andere stoffen met hormoonverstorende werking bij REACH en ze daarnaast toe te voegen aan de Nederlandse lijst met zeer zorgwekkende stoffen?

¹ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22419778>

Kan de Minister uiteenzetten welke alternatieven er reeds bestaan voor het gebruik van BPA? Erkent de Minister dat het voor bedrijven op dit moment interessanter is om variaties op bestaande stoffen te produceren, dan in te zetten op veilige alternatieven? Welke alternatieven worden in Frankrijk gebruikt, waar BPA reeds verboden is? Wat wordt er in Frankrijk gedaan om het ontwikkelen van alternatieven te stimuleren? Wat gaat de Minister doen om het bedrijfsleven te stimuleren om stoffen te produceren en te gebruiken die veiliger zijn dan BPA? Is de Minister bekend met de belasting op schadelijke stoffen zoals die in Denemarken wordt gehanteerd?

Hoe groot acht de Minister de kans dat producenten alternatieven zullen gaan gebruiken, nu de hoeveelheid toegestane BPA verlaagd wordt? Wat voor effect zal dit hebben op de toezichtslast van de NVWA? Anticipeert de Minister hierop door de capaciteit van de NVWA uit te breiden?

Kan de Minister reeds een publicatiedatum bekendmaken van het RIVM rapport over de voornaamste bronnen van BPA?

Wat is de Minister de komende vier jaar voornemens te doen om de blootstelling van Nederlandse burgers aan BPA en andere hormoonverstorende stoffen terug te dringen?

Vragen en opmerkingen van de PvdD-fractie

De leden van de PvdD-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de uitvoering van de aangenomen motie Ouwehand over een verbod op BPA in voedselcontactmaterialen.

Dagelijks kopen mensen voeding voor zichzelf en hun kinderen, niet wetende dat zij via veel voedingsmiddelen worden blootgesteld aan het voedselcontactmateriaal BPA. Zo heeft TNO enkele voedingsproducten onderzocht en kwam zij tot de bevinding dat men via voeding uit blik en kunststof (mais, knakworstjes, tonijn en appelsap) wordt blootgesteld aan BPA.² BPA wordt ook wel de «everywhere chemicals» genoemd, dus men kan beter de vraag stellen in welke producten BPA niét terug te vinden is.

Uit veel wetenschappelijk onderzoek blijkt dat blootstelling aan BPA diverse effecten heeft op de volksgezondheid. Zo draagt BPA bij aan de snelle afname van de reproductiviteit van Nederlanders.³ Peuters en ongeboren kinderen lopen extra risico's, omdat zij hun immuunsysteem nog moeten ontwikkelen.⁴ Het lijkt erop dat zelfs bij kleine hoeveelheden BPA op de lange termijn ook schadelijk is voor de gezondheid.

De Kamer heeft juist vanwege bovengenoemde effecten van BPA op de volksgezondheid de motie Ouwehand aangenomen om in Nederland een verbod in te stellen op BPA in voedselcontactmaterialen. Overigens niet alleen de Kamer, maar ook het Europees parlement heeft zich uitgesproken voor zo'n verbod.⁵ De leden van de PvdD-fractie verwachten van het nieuwe kabinet, dat zegt te zullen inzetten op preventie en voedselveiligheid, dat het de motie Ouwehand alsnog uitvoert.

² <https://www.oneworld.nl/overig/bpa-knakworst-appelsap-tonijn-en-mais/>

³ BPA is opgenomen in de zeer zorgwekkende stoffenlijst van de European Chemicals Agency (ECHA) nadat Europese lidstaten BPA hebben aangemerkt als een stof die toxisch is voor de reproductiviteit.

⁴ Wijzende op het rapport van het RIVM «Bisphenol A: Part 2. Recommendations for risk management» waarin wordt gesteld dat Bisphenol A (BPA) het immuunsysteem van kinderen kan beschadigen.

⁵ Het Europees parlement heeft een resolutie aangenomen waarin wordt opgeroepen tot een verbod op BPA in voedselcontactmaterialen.

Op 25 september jl. heeft het Permanent Comité voor de Voedselketen (SCoPAFF tox) ingestemd met een aangepast voorstel van de Europese Commissie om de normen voor BPA in voedselcontactmaterialen aan te scherpen. De Minister zegt dat Nederland de verlaging van de normen heeft gesteund. De leden van de PvdD-fractie zijn verbaasd dat het voorgaande kabinet heeft ingestemd met het verlagen van de normen voor BPA, omdat de Kamer een verbod wil. Kan de Minister toelichten of het voorgaande kabinet bij de totstandkoming van de nieuwe Europese normen voor BPA gepleit heeft voor een verbod op BPA? Het lijkt er vooral op dat het voorgaande kabinet niet opgewassen was tegen de druk vanuit het bedrijfsleven, dat structureel lobbyt tegen verboden en strengere normen voor chemische stoffen.

In de brief schrijft de Minister dat het gebruik van BPA in voedselcontactmaterialen van plastic sinds 2011 Europees geregeld is in de Europese Verordening 10/2011. In Frankrijk geldt sinds januari 2015 een algeheel wettelijk verbod op BPA in voedselcontactmaterialen. Nu de Europese Commissie nieuwe normen heeft vastgesteld voor BPA is het volgens de Minister onduidelijk of Frankrijk het ingestelde verbod zal handhaven. Met andere woorden: Frankrijk houdt vooralsnog vast aan het verbod.

De leden van de PvdD-fractie willen dat de motie voor een verbod op BPA alsnog wordt uitgevoerd nu blijkt dat, ondanks de nieuwe normen voor BPA in voedselcontactmaterialen, lidstaten de juridische bevoegdheid hebben om BPA in voedselcontactmaterialen op nationaal niveau te verbieden. De aanname dat een wettelijk verbod zou leiden tot een infractieprocedure is prematuur. Daarbij: een eventuele procedure betekent niet dat Nederland alsnog het wettelijke verbod zou moeten opheffen. Nederland kan zich tijdens zo'n procedure beroepen op het feit dat een wettelijk verbod op BPA op grond van de bescherming van de volksgezondheid geoorloofd is. De Kamer heeft niet voor niets gepleit voor een verbod en niet slechts voor een verlaging van de normen.

Het argument dat handhaving van een wettelijk verbod te veel van de capaciteit van de NVWA vraagt is evenmin een legitiem argument. Niet alleen Frankrijk, maar ten aanzien van kindervoeding hebben ook andere lidstaten immers voldoende kunnen handhaven op de aanwezigheid van de stof BPA.

Voorts delen de leden van de PvdD-fractie de mening van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) over de mogelijke gevolgen als bedrijven wegens de verlaging van normen dan wel een verbod op blootstelling overstappen op andere materialen/stoffen die niet minder schadelijk zijn voor de volksgezondheid, zoals Bisfenol S (BPS). Deze leden vragen daarom aan de Minister of en hoe hij gaat zorgen dat vastgestelde verboden en normen ook gelden voor dergelijke vervangende stoffen, zodat bedrijven niet ongehinderd door kunnen gaan met het schaden van de gezondheid van (ongeboren) kinderen en andere kwetsbare groepen. Het is belangrijk om daarbij niet te blijven wijzen naar de verantwoordelijkheid van de bedrijven zelf, maar om als overheid zelf de verantwoordelijkheid te nemen en haar taak om de gezondheid van haar burgers te beschermen serieus te nemen.

II. REACTIE VAN DE MINISTER